

GORIŠKI SLOVENEK

Naročnine: Italijanska kraljevina: Celo leto Lir 10.—
Pol leta Lir 5.— Tri mesece Lir 2.50 En mesec Lir 1.—

Oglasi: Oglasi na drugi strani Lir 1.— za vrsto. — Mali oglasi Lir 0.05 za besedo. — Znižane cene za letne naročnike.

IZHAJA VSAKO SOBOTO.

Uredništvo in Upravništvo: Via Carducci št. 10, II. nad.

O POMIRJENJU

Glavna akcija »Goriškega Slovence«, ki se jo more dandanes smatrati prav za kot dovršeno, je bila ta, da vspostavi prvi stik med italijanskim in slovenskim narodom.

Čeravno pa je bil »stik« jako tesen, do duševnega stika ni prišlo.

Radi tega je bil vspeh »Goriškega Slovence« ničev danes pa je naš list zgubil še celó nadaljni cilj, namreč pospeševanje duševnih stikov, ker so pričeli namreč sami Slovenci Julijske Benečije iskati stikov.

V ožigled takemu položaju bi se lahko prašali, čemu ne prekinemo izdajanja tega lista, ki se jo sam ob sebi preživel.

Več razlogov govori za prekinjenje in več za nadaljevanje tega lističa, na kojega gleda vse s sovražnim očesom.

Za prekinjenje je vedno čas. Slovenska politika v Julijski Benečiji pa je še vedno tako prozorno jugoslovenska, pod neposrednim vplivom kranjskih strank, da preti Slovencev Julijske Benečije velikanska nevarnost, ako se oprimejo kranjske politike kot svojega političnega evangelija.

Odmev kranjske politike je tudi v naših strankah popolnoma jasen. Na jedni strani stari naprednjaki s popolno avstrijsko duševnostjo, na drugi pa novi srboti socialni reformatorji na krščanski podlagi.

Na jedni strani zastopniki slovenske tradicionalne trmoglavosti (da ne rečemo »zabitosti«, kakor je imenoval Cankar to trmoglavost), na drugi pa prebrisani fantje, ki jim je izključno na tem ležeče, da se polastijo slovenskih mas, ki se nahajajo dandanes še v velikanski konfuziji. To omotico, v kateri živi narod, je treba po njihovem mnenju za vsako ceno vzdržati. Za to se vrste danes »narodne veselice«, ena za drugo, konferenca za konferenco, in ljudstvo se v ožigled takim slavjam in demagoškim govorom začudeno vprašuje, je-li prav za prav v Italiji ali Jugoslaviji. Ako pa ni še v Italiji so vse to znamenja, da pridemo čim brže pod Jugoslavijo. Tako vsaj modruje navadni šlovec, s katerim se večkrat pomenjkujemo.

Ako pa so sadovi te politike taki, da naravnost odvajajo ljudstvo od spoznanja realnega položaja, od gole resnice, ki jih obdaja, se moramo začudeno prašati, kako morejo ti ljudje delovati za »pomirjenje«, ko je vendar glavni predpogoj ta, da ljudstvo ocenjuje svoj pravi položaj in ne misli na

stvari, ki se tekom naše življenjske dobe ne bodo nikdar vresničile.

Potem nam pridejo ti ljudje, ki hočejo imeti v rokah politične vajeti, in pridigajo sosebno radi Italijanom, da so za pomirjenje! V dokaz za to zaganjajo pri vsaki krivici, ki se zgodi Slovencev, velikanski hrup, češ »ni naša krivda, ako ne moremo do nikakega sporazuma«. V kakem smislu pa sami delujejo za pomirjenje, tega seveda ne obešajo na veliki zvon.

Saj je prav, mi čestitamo tem novodobnim politikom na lahkih vseh, toda svetujemo jim, da v svojih utopijah ne gredo predaleč.

Do nasprotnega dokaza stojimo in živimo v italijanski državi in ostanem nove meje živi še okroglo 1 milijon naših soplemenjakov v jugoslovanski državi.

Razcepljeni smo torej na dva dela. Naši utopisti so mnenja da se dá ustvariti v neki bodočnosti slovensko kraljestvo ali republika izmuznivši se Italiji in Jugoslaviji, to je najglobljeja podlaga njihove politike, a mi vanjo ne verujemo, ker nismo ne fantasti ne utopisti.

V korist Slovenije bode sprijaznjenje z novim režimom, bodisi že srbski ali italijanski, kajti v težkih urah nevarnosti ni časa za fantaziranje, ampak dolžnost kolektivov je opozarjati ljudstvo na resnični položaj, v kojem se nahaja. To je prava akcija za pomirjenje.

Tirolska spreobrnitev

Spominjamo se, kako so svojedobno »Edinčarji« pazljivo zasledovali politiko tirolskih ali bolje trentinskih Nemcev. Korak za korak so jim sledili in nekoč se je celó govorilo o skupnem »avstrijskem« nastopu v italijanski zbornici.

Menda pa bolj prefrigani nemški politiki niso bili za kaj takega. In tako tudi res ni bilo mogoče opaziti pri prvem nastopu v italijanski zbornici kaknega sporazumnega nastopa.

Najlepše pa pride sedaj. Odkar so stopili Nemci v stik z italijansko diplomacijo, so tudi v marsičem spremenili svoje zadržanje. Pred vsem so potisnili svoj nacionalizem v kot in pričeli razmišljati o umestnosti vnanjega vmešavanja v gorenje-adiške nemške zadeve. Pogruntali so do dobrega, kako jim škodujejo vnanji govori, ustanovljanje iredentističnih društev, javno propagiranje za osvobodjenje, žaljenje italijanske države po vnanjem nemškem tisku.

Dali so vsled tega povsem jasno razumeti svojna prijateljem v Berlinu in na Dunaju, da ne morajo za vnanje hujs-

kanje. Poleg vsega tega pa se je grof Toggenburg približal italijanski diplomaciji, s kjo je pričel plesti niti; v tirolski Nemci trdè danes, da se je njihov narodni položaj zdatno zboljšal in da imajo tudi boljše izgleda za bodočnost.

Italijanski tisk vsega tega skoro ni opazil, a v kratkem bomo videli, kako različno bodo postopali Italijani z Nemci na Gorenje-Adiškem kakor pa s Slovani v Julijski Benečiji.

Tirolski listi so enoglasno obsodili rovanje iredentističnega društva »Andreas Hofers«, kojega objav noče več nobeden tirolski list natisniti.

Ali bi bilo mogoče misliti, da bi pri nas oni, ki so za pomirjenje, izrekli nezaupnico »Jugoslovanski Matic« v Belgradu!

In pomislite ljudje božji, da so ti ljudje svojedobno, hoteli posnemati politiko tirolskih Nemcev!

O gospodarstvu!

Ako pomislimo, koliko denarja je požrla Italiji ekspedicija Gabriela D'Annunzija na Reki, koliko je Italija potrosila za črnogorsko propagando, (Plamenac je govoril o 54 milijonih), in koliko drugih takih fondov je šlo v zrak brez nobenega haska za državo in edino v korist brezvestnih požeruhov, nas lomi obup.

To so bile milijarde in s par milijardami bi se dalo našo deželo popolnoma vspostaviti ter plačati vsem vojne odškodnine. Naše ljudstvo bi bilo zadovoljno, ker bi se čutilo vladano od človeško čutečih ljudi.

Sedaj pa se bliža že četrta zima po premirju in ubogo ljudstvo čaka še vedno na odškodnino. Pomanjkanje je še vedno stalen tovariš našemu kmetiču, ki po večini ni še mogel spraviti v red svojega gospodarstva.

Kedo pa se tudi briga zanj in za to, kaj seje in žanje. Glavno je pač, da plača davke.

Kmetско-delavsko zveze se ustanovljajo, dične govorice dvonè po dvoranah — a o denarju seveda ni duha, ne sluha. Tega naši politiki nimajo, rabili bi ga pa krvavo. Tako ostaja vse »gospodarstvo« v organizacijah brez nobene podlage. Je pač tako.

Potem pa ti pride še parlamentarna komisija in birokratje so se seveda takoj pri rokah, da povdarijo svoje velezasluzeno delovanje. Ljudstvo zve to, protesti plovejo, obdolženja na desno na levo, da se lomi birokratom in asistentom pod nogami. To se je zgodilo prošli teden v Gorici.

Mi pa smo hoteli le v obče povdariti, da je gospodarstvo v celi Julijski Benečiji po zaslugi italijanskega birokratizma, ki ne more ničesar razumeti, in po zaslugi naših lastnih političnih hujskačev, popolnoma na tleh in da se bodo prave posledice domače gospodarske katastrofe že letos pokazale.

Narodne veselice

Pod tem naslovom smo pisali že marsikatero svarilno besedo, a seveda popolnoma brezupno, ker so posvečene slovenskemu krščansko — narodnemu socializmu.

Kot take so danes mnogo večjega pomena kot priproste narodne veselice, nazivati bi jih morali kot politične veselice.

Vsaj mlajša politična struja se je vrgla z največjo silo na narodne mase, da jih popolnoma vkuje v svoje krščansko-socialne sponse po istem receptu in programu kakor se vrši Koroščev političen boj proti Jugoslaviji.

Naši Koroščevi somišljeniki, kojih že mrgoli po deželi, se hočejo popolnoma polastiti ljudstva potom neumornega prirejevanja ljudskih veselice. Danes je tudi prozorna sporazumna akcija s kranjsko novostrujarsko gonjo proti državni SHS in proti državi tukaj, ker jim je žalibog danes odpadlo geslo: »Vse za dom, cesarja« in jim ostalo še edino zaupanje v politične preobrate, s pomočjo katerih bi zopet lahko prikobacali na površje.

Razmah te struje po celi Sloveniji in tudi pri nas v Julijski Benečiji je že ogromen.

Dejstvo, da je nenadoma na zadnji veselici nastopil tudi poslanec Dr Podgornik, dokazuje, da se stari liberalci že čutijo potisnjene v kot, ako ne bode vsaj poskušali paralizirati delovanja mladih novostrujarjev.

Wilfan-Podgornikova struja pričinja čutili svojo sibičnost in ako si ne bode pomogla z novim svežim programom, v kojega bi morala sprejeti zaščito delavca in kmeta, propade v kratkem na celi črti prepustivši torišče političnega življenja izključno krščansko-socialnemu vodstvu.

Da bi to pomenilo ogromno nesrečo za naše ljudstvo nam ni treba povdarjati. Ne gre se namreč za krščanska načela, ki bi jih hoteli mi ali liberalno misleči. Slovenci spodbijati, ampak nujno potrebno je, da se prepereči politični terorizem in nadvladje par ljudi, ki se hočejo okoristiti s politikom.

Vsaka politika rabi namreč kontrolo in kontrola leži edino v rokah opozicije, ki tvori takorekoč politični ventil, brez kojega postane vsaka politika gnjila in narodu škodljiva.

Tej nevarnosti nasproti dere Slovenstvo Julijske Benečije. Zaljubljeno v programe, ki se dičijo z narodnimi veselici, ne more spregledati terorističnih nakan brezvestnih in fantastičnih politikov, ki prorokujejo ljudstvu nov raj, ako jim bodo sledili skozi drn in strn.

Ljudstvo pa, ki se ne nahaja baš v zavirljivem položaju, kaj rado hodi na ta med in kaj rado poslušata tolažila, ki se ne bodo nikdar vresničila.

Mi pa, kar imamo posluha med ljudstvom, zastavljamo vse za to, da se odzovejo možje, ki čutijo še kaj samostojnegd v sebi, da se ustavijo prea

tem navalom teroristične politike in povedo tem ljudem v obraz, da narodnih veselice vsako nedeljo ne potrebujemo tudi ne potrebujemo toliko otovoritvenih in slavnostnih govorov, ampak zahtevamo delovanja v Rimu pri vladi, v deželnih in občinskih zastopih, zahtevamo izplačila vojnih odškodnim, hitro vspostavo dežele, potrebne šolske koncesije, kmetске podpore, javna dela za odpravo brezposelnosti itd. itd.

Z narodnimi veselici in interpelacijami pa ne pridemo nikamor naprej. To ljudstvo samo polagoma že sprevidi in bodoči »plebiscit« pri volitvah zna popolnoma drugače izgledati, ako bode šlo tako naprej.

Sami ste pravili, da leži dežela v ruševinah in da se ljudsko rajanje med našo mizerijo in žalostjo, ker smo »od Italije zasedeni« ne spodobi, danes pa vžigate sami baklje po ruševinah in trdite, da se ljudstvo veseli Vaše prisotnosti. O pač ljudstvo se veseli svojega življenja, četudi bi ne bilo več narodnih veselice.

Davki in takse v Jugoslaviji

Da so začeli tudi v Jugoslaviji pritiskati z davki in takсами, nam spričuje »Slovenec« dopis od 3. t. m. z naslovom:

»Uradniške nagrade«

»Omenili smo že v eni zadnjih številkk naredbo finančnega ministrstva, glasom katere se bodo izplačevale davčnim in finančnim uradnikom posebne nagrade, ako dosežejo pri pobiranju davkov povoljnije rezultate od pričakovanih, ali z drugimi besedami: če bodo brezobzirno navijali davčni vijak.

Rekli smo že tudi, da smatramo naredbe take vrste za skrajno škodljive in sicer za davčno moralo in škodljive za ugled uradništva sploh, v prvi vrsti seveda neposredno prizadetega finančnega in davčnega uradništva. O vtisu, ki ga morajo take naredbe izzvati pri tujcih, niti ne govorimo.

Država, ki hoče veljati za moderno, mora skušati, da vpele tudi moderni davčni dohodninski sistem. Na obstoju države in na njenem procvitu je interesiran vsak državljan v toliko večji meri, kolikor večji interesi ga vežejo na državo. Ti interesi se tičejo v prvi vrsti pravega varstva imovine in zato je čisto pravično in pošteno, da oni, ki imajo največje imovinske in pridobitvene interese, katere jim čuva in brani država, tudi za pokritje državnih stroškov najbolj skrbijo. V tem načelu temelji v glavnem sistem, dohodninskega davka, t. j. oni sistem, ki skuša polagoma odpraviti dosedanje davke na zemljišča, od obrti itd. in na mesto teh naštetih rubrik vpeljati samo eno: dohodnino. Kdor ima gotovo metro letnih dohodkov, prizna in plača od tega dohodka po zakonu mu odmerjeni davek,

Ker je pa človek slab in ne plačuje rad za »nič«, zato je potrebna živa državljanska zavest, da plačuje v svoje in svojih interesov varstvo, kar mora plačati, sicer država tega modernega davčnega sistema ne more vpeljati.

Ta zavest državljanske dolžnosti in moralne obveznosti za plačevanje davkov v sorazmerni višini z dohodki pa more uspevati le tam, kjer je državljan prepričan, da vlada v odmeri davkov takorekoč absolutna pravičnost. Visoke stopinje pravičnosti od strani države si pa skoro ne moremo misliti tam, kjer vsaj navidezno prevladuje nad zavestjo dolžnosti, ki jo mora vršiti uradnik, privatni denarni interes, izražen v obliki pričakovanih separatnih nagrad. Kjer država obljubljuje uradnikom procenete od razpisanih in iztirjanih davčnih zneskov, tam občinstvo ne bo računalo z objektivno državno potrebo, ampak s subjektivnim privatnim interesom davčnega uradništva in bo — logično — poskušalo svoje dohodke kolikor mogoče prikriti ali jih napovedati mnogo nižje kot so v resnici.

To je popolnoma jasno. Kdo bo pa vsled tega trpel? Država in njen moralni ugled v prvi vrsti, ker se taka država nikdar ne bo mogla povzpeti do modernih finančno-davčnih uredb vsled nedostadne davčne morale državljanov, trpela bo dalje državna blagajna in trpel bo moralni ugled finančnega in davčnega uradništva, ker se ne bo moglo zlepa otresti opravičenega ali neopravičenega očitka pristranosti.

V našem ljudstvu je bilo do nedavnega časa in je še danes globoko ukoreninjeno prepričanje, da vse dajatve, denarne ali krvne, zahteva cesar (danes kralj). Fantje, ki so morali k vojakom, niso odhajali služiti države, ampak »cesarja«. To naziranje je zrastle iz starega fevdalnega sistema. Tudi davka niso naši ljudje nikdar plačevali državi, ampak »cesarju« (danes kralju). To prepričanje še do danes ni izumrlo, ampak še jako čvrsto živi. Zato tudi naše ljudstvo ni smatralo nikdar finančnih in davčnih organov za eksponente države, t. j. s a m e g a s e b e, ampak vedno za izvrševalce neke tuje volje.

To naziranje je splošno znano; nočemo reči, da je pravilno, ampak tukaj je. To naziranje pa je škodljivo in naravnost nevarno, in država bi morala gledati in skrbeti v prvi vrsti za to, da kolikor mogoče to krivo naziranje ljudstvu izbije iz glave, ne pa da ga utrjuje z naredbami, ki pripravljajo državo in njeno uradništvo ob vsak ugled in vsak kredit. Vzgojna naloga države pri nas, ki šele polagoma prehajamo iz starofevdalnega naziranja o državi do modernega bi morala biti ta, da državljan navda s prepričanjem, da so o n i s a m i »država« in da plačujejo svoje dajatve s a m i s e b i, t. j. »državi« v korist, ne pa nekemu tujemu imejitelju države oziroma njegovim eksponentom, ki dobivajo za svojo neprijetno službo procenete, kakor v kaki fabriki.

Naredba postavlja vso našo finančno kontrolo in davčne oblasti v jako čudno luč. Do-

slej smo bili vajeni vedeti, koliko moramo plačati in plačali smo. Vse je bilo natančno določeno in predpisano. Odslej se na natančnost in pravičnost ne bomo mogli zanašati preveč. Kako tudi? Vsaj zahteva privatni interes uradnik organov, da prekoračijo postavne meje in naredba, ki obljublja nagrade, jih sama indirektno vzpodbuja na to. Zato pravimo še enkrat: Imenovana naredba ne bo utrdila niti zaupanja do države, se mnogo manj pa zaupanje v objektivnost uradnikov.

Mi smo bili dalje vajeni, da uradniki opravljajo svoj posel za svojo plačo, katero prejema, ne pa za posebno nagrado, izzemski posebna dela, ki so pa v raznih določbah predvidena (nočne ure itd.). Ako se bo pa uvedel sistem posebnih nagrad za redno izvrševanje službe, potem rečemo danes: Z Bogom red in zaupanje!

Reda v državni finančni in davčni upravi na podlagi sistema nagrad še dolgo ne bo. Red je mogoč le, če bodo finančni nadzorniki točno in pravično ocenili vsakega državljan na njegovo davčno moč, če mu bodo jasno in točno predpisali, kaj je njegova dolžnost in če bodo davčni organi točno in vestno kot doslej iztirjali za državo, kar državi pripada. To pa brez posebnih nagrad, ampak po uradni dolžnosti. Če pa hočejo gospodje v Belgradu rajši imeti turški sistem, pa tudi dobro. Naj se pa potem ne čudijo, če bomo veljali potem v Evropi v kratkem za — tretjega bolnega in kruljavega moža!

O upravni ureditvi in preureditvi naše dežele in naših občin

Do te ure, v koji pišemo ta članek, nismo doživeli redke časti, da bi mogli zvedeti, kako se dobesedno glaslo odloki, s katerimi se uredi upravljanje dežele in naših občin v območju italijanskega kraljestva.

Nismo se hoteli vsled tega prenašati z nobeno obsodbo, slišali pa smo jih že toliko, da si že lahko ustvarimo pojem o italijanskem pojmu naše avtonomije.

Mi smo bili vedno mnenja, da ko dojde Italija v naše kraje, nadomesti avstrijskega orla s savojskim križem in spodi iz dežele vse, kar je prej služilo izrecno avstrijski policiji. V to slednjo kategorijo spada avstrofilno časopisje, nemško nacionalno uradništvo, avstrijski državni pravdniki brez ozira na to, ali so Slovenci ali Italijani in drugo podobno drhal, ki je poprej služila avstrijskim beričem in za plačilo nadzorovala svoboden razmah slovanske misli in pa iredentistične aspiracije Italijanov.

V vseh naših pričakovanjih smo bili iznenadeni. Ne le, da se je pustilo po uradih hinavsko avstrijsko uradništvo, ampak Italijani so vzeli za dober novic tudi marsikak časopis, ki se je vzdržal tudi v novem času, in vzeli za resno marsikatero osebo ki ni za nobeno politiko časa.

Rzžalili so marsikakega Slovenca v dno srca in pospešili odhod mnogih ljudi, ki bi lahko danes vladi in nam mnogo koristili; pa naj bo, v prevratnih časih je pač marsikaj

mogoče, marsikaj je bilo prenašljivega, marsikaj so povzročili in zakrivali tudi Slovenci, ki so zblodili svojo politiko tako, da se je zgubilo na italijanski strani vse ono dobrohotno razpoloženje napram Slovanom, ki ga je ostentativno kazalo tekom vojne italijansko časopisje. «Tempi passati» moramo vzkliniti in se zopet povrniti k našemu predmetu.

S takimi predpogoj, kakor smo jih ravno opisali je seveda otežkočeno vsako vladanje. Četudi se italijanska vlada jasno zaveda, da bi bilo pravo postopanje edino da se pustim novim deželam popolno pokrajinsko avtonomijo in se nadomesti avstrijskega orla le v onih suverenih pravicah, kakor je nalaganje in pobiranje državnih davkov, državna policija, kazenska justica, ukrepi za obrambo državnih mej, se vidi jasno njeno nezaupljivost proti našim avtonomnim institucijam.

Obstoj osrednjega urada je najboljši dokaz za to. Emanacije osrednjega urada, ki se pojavljajo kot kraljevi odloki so vsi podrejeni skrbi, da bi se naše avtonomije ne spremenile v rokah nasprotnikov italijanske države v nevarno orožje.

Za to nam je tudi umljivo, da pri deželnih institucijah še se daleko nismo tam, kjer smo bili poprej. Čakajo nas le prehodni ukrepi, ki naše avtonomije nikakor ne podkrepljajo. To so izvanredni deželni odbori in posvetovalne komisije. Bog si ga vеди za koliko let smo s temi ukrepi zapečateni.

Ti izvanredni deželni odbori bi morali še le pripravljati material za upravno preosovo naše dežele na avtonomni podlagi.

Ravno tako nejasen je tudi položaj naših občinskih avtonomij. Volilo naj bi se po italijanskem vzorcu »s kako promembo«, ki pa bude najbrž zdatno zmanjšala učinek volilnih glasov.

Tako res ne vemo, koliko avtonomije nam prav za prav še ostane. Vse to pa se imamo zahvaliti v prvi vrsti daleko vidni politiki naših političnih zastopnikov.

Radi bi vedeli, kako so nastopali v tem pogledu pri merodajnih italijanskih vladnih krogih.

Zakaj noče Karel Habsburg v Španijo

Pražka »Tribuna« je objavila zanimiva poročila svoje- ga ženevskega poročevalca o vzrokih, zaradi katerih Karel Habsburg noče v Španijo.

»Pogajanja glede Karlovega prihoda v Švico — piše praški list — so se vršila med adjutantom bivšega cesarja grofom Ledohovskim in španskim poslanikom v Bernu Regnorom. Španska vlada je stavila v svoji zadnji noti dva pogoja za Karlov prihod v državo: pri pogoj je bil, da se dajo garancije, da imajo Habsburgovci dovolj denarja za življenje v Španji. O tem vprašanju so vodila pogajanja tudi z madžarsko vlado, katera je tudi prosila špansko vlado, naj da zatočišče Karlu in njegovi družini. Madžarska je določila že aprila tega leta za bivšega kralja civilno listo 60 milijonov kron. Razen tega plača stroške za

legacijskega podtajnika Bórowiczenyja kot zastopnika ministrstva vnanjih stvari ter za markeza Pallavicinija, ki je kot dvorni kavalir pridružen spremstvu bivšega kralja.

Drugi pogoj je bil, da se za polovico zniža spremstvo bivšega kralja. Razen tega je španska vlada zahtevala seznam oseb, ki spremljajo Karla, ker ni hotela dovoliti, da bi prišel kdorkoli na Špansko pod imenom Karlovoga spremljevalca.

Zdi se, da ni bilo težkoč glede prvega pogoja; pogajanja pa bi se bila kuralu prekinila zaradi drugega pogoja, ker je Karel odločno odklonil vsako vmešavanje Španije v izbiro članov za njegovo spremstvo.

V resnici Karel nikakor ne namerava zapustiti Švice. Posrečilo se mu je doseči dovoljenje, da lahko ostane v Švici tudi tekom zasedanja Zveze narodov. V Ženevi, kjer se vrši zborovanje Zveze narodov, kar mrgoli habsburških agentov in bivših c. in kr. diplomatov, ki izkoriščajo vsako priložnost, da stopijo v stik s tujimi državniki in jih poizkušajo pridobiti za načrt, naj bi se izvedlo na Madžarskem pod zaščito Zveze narodov ljudsko glasovanje za povrnitev Karla.

V kratkem prideta v Ženevo grofa Apponyi in Teleki, ki sta vneta Karlova pristaša enako kakor bivši grof Menndorff delegat avstrijske republike pri Zvezi narodov. Ti bodo poizkušali pridobiti najprej nevtralne države za idejo o plebiscitu na Madžarskem.

DOPISI

Zidanje šol. — Upali smo, in ne zastoj. Prvi plakati ob okupaciji so nam govorili, da nam bo dala Italija šol več, kot Avstrija. Da se še vse ni izvršilo, bo pač vsak pameten človek znal vpoštevati razmere v katerih živimo.

Za danes nas veseli dejstvo da dobimo za ljudsko šole lastna poslopja. Za posamezne okraje so v to določeni gotovi

miljoni. »Goriški Slovence« je svoj čas poročal v kakšnem stanju so naši šolski prostori, zlasti oni v najemu.

Hišni gospodar je »milostno« dovolil kak »hlev« za šolsko sobo, in kak »svinjak« za učitelja. Gorje, če se je učitelj zameril tudi najumazenejšemu pritepenecu v hiši, hitro so šle klopi iz »hleva« in učiteljeva »šara« iz »svinjaka«. Kje je bil ugled učiteljstva? Oblasti in učitelj so pa še drago plačevali te »svinjake«. Zato iz srca pozdravljamo trud onih, ki so se zavzeli za zidanje šol. Imamo samo te želje, ki naj se brezpogojno vpoštevajo:

1. Zidajte nemudoma! 2. Zidajte čedne prostore! Zbudla nas je pri vsem tem novica, da se misli zidati samo pritličja. To so barake. Ni večje neumnosti kot pritličje. Streha in tramovje mora tako in tako biti, in za par metrov zidu naj ostane nepripravna baraka. Zidajte z nadstropjem. Za par let bodo iz enorazrednic dvorazrednice. Kam tedaj z barako? 3. Da bo delo po načrtu solidno in čedno, naj nadzorujejo učitelji, saj pač oni najbolj vedo, kaj gre k šoli. 4. Delo naj prevzame tak mojster, najboljši domačin, da mu bo učitelj narekoval, kako mora delati. Posebno ob cestah naj se pazi, da se postavi kaj ličnega, tako tudi ob meji, da se bo videlo, da smo v državni arhitekture.

Upamo, da se bo vpoštovalo želje ljudstva in učiteljstva, ter da bomo imeli kmalu priliko pozdraviti izvršen čin naših nekdanjih sanj.

Upravitelj in urednik: Karol Jušič.
Tiskarna G. Juch v Gorici.

TISKARNA G. JUCH
Gorica, Via Morelli 14

SPREJEMA VSAKO
TISKARSKO DELO

BANCA DELLA VENEZIA GIULIA - GORIZIA

Banka za Julijsko Benečijo v Gorici

Anonimna družba - Društvena glavnica L 1.000.000

Agencije:

Ajdovščina, Ajello, Gradišče, Gradež,
Červinjan, Kormin, Tržič.

Depoziti - posojila - odračuni

Brezplačna emisija bančnih nakazov,
ki so vporabljivi po celem kraljestvu